

การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง*

MANAGEMENT OF EDUCATIONAL WELFARE OF SANGHA ADMINISTRATORS IN KLAENG DISTRICT RAYONG PROVINCE

พระจุฑาวัฒน์ ถาวโร, ประเสริฐ ธิลาว, พระสุธีวีรบัณฑิต (โช้ว ทสสนีโย)

Phra Chuthawat Thavaro, Prasert Thilao, Phra Sutivirabandit (Cho Thassaneeyo)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: 6301204220@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ 2. เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 80 รูป เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพมีการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 กลุ่ม จำนวน 8 รูป และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิควิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับมากไปหาน้อย 2. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งพระสังฆาธิการ มีพรรษา มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ ภาพรวมไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3. ปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ได้แก่ ขาดแคลนผู้สอนที่เชี่ยวชาญและกำลังคน งบประมาณจำกัด มีข้อจำกัดในการเข้าถึงวัสดุการศึกษาและเทคโนโลยีที่สำคัญ และการทำงานระหว่างบุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ราบรื่น ข้อเสนอแนะ ควรจัดโครงการฝึกอบรมครูให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอนพุทธศาสนา และสนับสนุนวัสดุการศึกษาที่เหมาะสม เพิ่มแหล่งที่มาของงบประมาณ เช่น การสร้างรายได้

เสริม หรือเปิดโอกาสให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และบุคคลที่สนใจได้ร่วมบริจาค ทำระบบการจัดการที่ชัดเจน โปร่งใส การจัดระบบการประสานงานระหว่างพระสังฆาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; การศึกษาสงเคราะห์; พระสังฆาธิการ

Abstract

This research article aims to: 1. Study the level of opinions of Sangha administrators, 2. Compare the level of opinions of Sangha administrators, and 3. Study the problems, obstacles, and suggestions regarding the management of educational welfare by Sangha administrators. The research methodology is mixed-method. The qualitative research involved interviewing 8 key informants and analyzing the data using descriptive content analysis. The quantitative research collected data from a sample group of 80 Sangha administrators in Klaeng District, Rayong Province, and analyzed the data using social science software. The statistics used include frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA.

The research findings are as follows: 1. The overall level of opinions of Sangha administrators towards the management of educational welfare is high. 2. The hypothesis testing results showed that Sangha administrators with different positions, years of service, and educational qualifications have no significant difference in their opinions towards managing educational welfare overall. Therefore, the research hypothesis is rejected. 3. The problems and obstacles in the management of educational welfare by Sangha administrators in Klaeng District, Rayong Province, include a shortage of expert teachers and personnel, limited and uncertain budget due to reliance on donations, limitations in accessing necessary educational materials and important educational technology, and lack of smooth cooperation between personnel, Sangha administrators, and related agencies. Suggestions include organizing training programs for teachers to become experts in Buddhist teaching, supporting appropriate educational materials, increasing budget sources such as generating supplementary income or inviting donations from the public and private sectors, establishing a clear and transparent

management system, and setting up a coordination system between personnel, Sangha administrators, and related agencies to ensure smooth operations.

Keywords: Management; Educational Welfare; Sangha Administrators

บทนำ

พระสงฆ์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นศูนย์กลางของชุมชน และเป็นที่ยอมรับของชุมชน ให้เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน ช่วยอบรมศีลธรรมให้สังคมอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข มีความสามัคคีเป็นที่ตั้ง (ภาณุพงศ์ สุดพิงยาง และคณะ, 2566) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ถูกต้องจนเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ผู้เผยแผ่ต้องผ่านการเรียนรู้และเข้าใจพระพุทธศาสนามากพอสมควร เพราะผู้ฟัง ผู้อ่านที่เคยผ่านการศึกษาและเข้าใจพระพุทธศาสนาก็มี ผู้ที่ยังไม่ได้ศึกษาเข้าใจอย่างถ่องแท้ก็มี หากผู้เผยแผ่อธิบายความหมายผิดเพี้ยนไป ย่อมถูกผู้รู้ท้วงติงหรือตำหนิได้ ส่วนผู้ที่กำลังศึกษาพระพุทธศาสนาแต่ยังไม่เข้าใจหลักธรรมอย่างถ่องแท้ เมื่อฟังผิดย่อมเกิดความไขว้เขว เข้าใจหลักธรรมผิดเพี้ยนจากความหมายเดิมและนำไปประพฤติดิปฏิบัติไม่ถูกต้อง ย่อมเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย (พระพงษ์เล็ก ธมมทินโน และพระสัจชัย ญาณวีโร, 2561) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในหลายด้าน ผู้ที่ทำหน้าที่นี้จึงต้องศึกษาอย่างถ่องแท้ในประเด็นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาของหลักธรรม ขอบเขตของคำสอน กฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง และหลักการสำคัญในพระพุทธศาสนา นอกจากความรู้ทางทฤษฎีแล้ว การปฏิบัติตนของพระภิกษุตามพระธรรมวินัยก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน เพราะสามารถสร้างความศรัทธาและความเลื่อมใสให้แก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป อีกทั้งยังเป็นแรงบันดาลใจให้พุทธศาสนิกชนตระหนักถึงหน้าที่ของตนในฐานะชาวพุทธ เมื่อเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระธรรมวินัยขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ก็มีวิธีแสดงออกหลายอย่างที่บ่งบอกถึงความเป็นชาวพุทธ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่สมัยพุทธกาล กุลบุตรชาวพุทธมักจะแสวงหาโอกาสในการบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ซึ่งถือเป็นการแสดงออกถึงความศรัทธาอย่างสูงสุด (คณาจารย์มหาวิทยาลัย, 2551) การบริหารจัดการวัดตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการกิจของคณะสงฆ์ 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ (พระสมุห์วศิน วิสุทโธ, 2563) พระสังฆาธิการนับเป็นบุคลากรทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ เริ่มตั้งแต่ระดับวัดซึ่งมีเจ้าอาวาสเป็นผู้บริหารจัดการวัด มีเจ้าคณะพระสังฆาธิการระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และภาคทำหน้าที่ปกครองให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับหรือระเบียบมหาเถร

สมาคม คำสั่งมหาเถรสมาคม พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช และคำสั่งของผู้บังคับบัญชา
เหนือตน (พระครูพิบูลรัตนกร (สมศักดิ์ ฐานธมโม) และคณะ, 2565) จึงจำเป็นจะต้อง
รับทราบในเรื่องที่เกี่ยวข้องว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม ระเบียบ
คำสั่ง ประกาศ มติการปกครองคณะสงฆ์ มีบทบาทสำคัญในการดูแลและพัฒนา
พระพุทธศาสนา โดยมีหน้าที่หลักในการควบคุมและส่งเสริมให้เกิดความเรียบร้อยดีงาม
ภายในองค์กรสงฆ์ นอกจากนี้ ยังรับผิดชอบในการจัดการและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
กับพระพุทธศาสนา ได้แก่ การศาสนศึกษา ซึ่งเน้นการเรียนรู้หลักธรรมคำสอน การศึกษา
สงเคราะห์ที่มุ่งช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อให้
ประชาชนเข้าใจหลักธรรม การสาธารณูปการที่เกี่ยวกับการก่อสร้างและบำรุงรักษาศาสน
สถาน และการสาธารณสงเคราะห์ซึ่งเป็นการช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ ทั้งหมดนี้ล้วนมี
เป้าหมายเพื่อให้กิจการพระพุทธศาสนาดำเนินไปอย่างราบรื่นและเกิดประโยชน์สูงสุด
ต่อสังคม (กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการสอนธรรมะและศีลธรรมแก่ชาวบ้าน รวมถึงการ
สอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้ เพื่อเป็นพลเมืองดีในอนาคต (พระมหาวิชาญ สุวิชาโน, 2564)
อย่างไรก็ตาม บทบาทของพระสงฆ์ในฐานะครูผู้สอนวิชาชีพระต่าง ๆ ถูกมองข้ามไปเนื่องจาก
มีสถาบันการศึกษาใหม่เข้ามาทำหน้าที่แทน แต่พระสงฆ์บางส่วนยังคงเห็นความสำคัญของ
บทบาทดั้งเดิมและพยายามปรับเปลี่ยนบทบาทเพื่อรักษาอุดมการณ์ของพระพุทธศาสนา
โดยมีจุดประสงค์เพื่ออนุเคราะห์และเกื้อกูลสาธารณชน การศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของ
ประเทศชาติ และวัดเป็นแหล่งการศึกษาที่สำคัญมาตั้งแต่อดีต พระภิกษุเป็นครูผู้สอนให้
การศึกษาในด้านต่าง ๆ วัดจึงเป็นแหล่งพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย

การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอแกลง จังหวัด
ระยอง เป็นการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนให้ได้รับการศึกษา โดยไม่ขัดต่อ
พระธรรมวินัย รวมถึงการสงเคราะห์เด็กและนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ และพัฒนา
สถานศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา เพื่อส่งเสริมการศึกษาอันจะส่งผลดีต่อประเทศชาติและ
คณะสงฆ์

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการบริหารจัดการ
การศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง เพื่อทราบถึงการ
บริหารจัดการ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการ
ด้านการศึกษาสงเคราะห์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสามารถใช้เป็นกรณีศึกษาสำหรับ
พื้นที่อื่นได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ พระสังฆาธิการ ใน 13 ตำบล อำเภอแกลง จังหวัดระยอง จำนวนทั้งสิ้น 102 รูป

2.2 กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 รูป

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการปกครองสงฆ์ 2 รูป 2. ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนศึกษา 2 รูป 3. ผู้เชี่ยวชาญด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2 รูป 4. ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาสงเคราะห์ 2 รูป โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อใช้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 2. เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการบริหารจัดการองค์กร โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักของลิเคิร์ท (Likert Scale)

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ 4 ยุทธศาสตร์ การศึกษาสงเคราะห์ตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1. สร้างความมั่นคงทศพระพุทธศาสนา 2. ยกระดับ

กระบวนการบริหารจัดการภายใน 3. พัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ และ 4. มีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 รูป และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารจัดการการศึกษา สงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.433 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสองด้าน คือ หลักการบริหารจัดการ 4M มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.417 และด้านหลัก 4 ยุทธศาสตร์ การศึกษาสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.796

2. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งพระสังฆาธิการต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ($F=1.557$, $Sig.=0.217$) ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย พระสังฆาธิการที่มีพรรษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ($F=0.317$, $Sig.=0.729$) ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ ไม่แตกต่างกัน ($F=2.063$, $Sig.=0.132$) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหาอุปสรรค ต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง จำแนกตามรายด้านได้ดังนี้ กำลังคน (Man) ขาดแคลน ผู้สอนที่เชี่ยวชาญและกำลังคนในด้านนี้ งบประมาณ (Money) คือ งบประมาณที่จำกัด ซึ่งส่งผลกระทบต่อกิจกรรม การพัฒนาบุคลากร และการจัดซื้ออุปกรณ์ แหล่งที่มาของ

งบประมาณไม่แน่นอน เนื่องจากมาจากเงินบริจาค วัสดุ (Materials) ข้อยกจำกัดในการเข้าถึง วัสดุการศึกษาที่จำเป็นและเทคโนโลยีการศึกษาที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุน การศึกษาศาสนาและจริยธรรม การจัดการ (Management) การทำงานระหว่างบุคลากร พระสังฆาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ราบรื่น ข้อเสนอแนะ ควรจัดโครงการ ฝึกอบรมครูให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอนพุทธศาสนา และสนับสนุนการเพิ่มแหล่งเรียนรู้ และวัสดุการศึกษาที่เหมาะสม เพิ่มแหล่งที่มาของงบประมาณ พระสังฆาธิการควรพยายาม หาแหล่งที่มาของงบประมาณเพิ่มเติม เช่น การสร้างรายได้เสริม หรือเปิดโอกาสให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และบุคคลที่สนใจได้ร่วมบริจาค จัดทำระบบการจัดการที่ชัดเจน โปร่งใส และ ตรวจสอบได้ รวมถึงการจัดระบบการประสานงานระหว่างบุคลากร พระสังฆาธิการ และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารจัดการ การศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง จากการวิจัย พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.433 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสองด้าน คือ ด้านหลักการบริหารจัดการ 4M และ ด้านหลัก 4 ยุทธศาสตร์ การศึกษาสงเคราะห์ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูชลธารโสภิต (สายชล จิตตคุตโต) (2565) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์แสดงให้เห็นว่า ในภาพรวมมี การดำเนินงานอยู่ในระดับที่น่าพอใจ โดยเมื่อวิเคราะห์แยกตามองค์ประกอบต่าง ๆ พบว่า ทุกด้านได้รับการประเมินอยู่ในระดับมาก ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1. ด้าน วิชาการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเนื้อหาและหลักสูตรการเรียนการสอน 2. ด้านการบริหารงาน บุคคล ที่ครอบคลุมการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร 3. ด้านงบประมาณ ซึ่งเกี่ยวกับการ บริหารการเงินและทรัพยากร 4. ด้านการบริหารงานทั่วไป ที่รวมถึงการจัดการ ภาพรวมขององค์กร และ 5. ด้านพื้นที่การเรียนรู้ ซึ่งเน้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การศึกษา ผลการประเมินนี้สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของศูนย์ ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์ที่มีความสมดุลในทุกมิติของการดำเนินงาน

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ โดยจำแนก ตามปัจจัยส่วนบุคคล ที่มีต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้ ตำแหน่งพระสังฆาธิการ

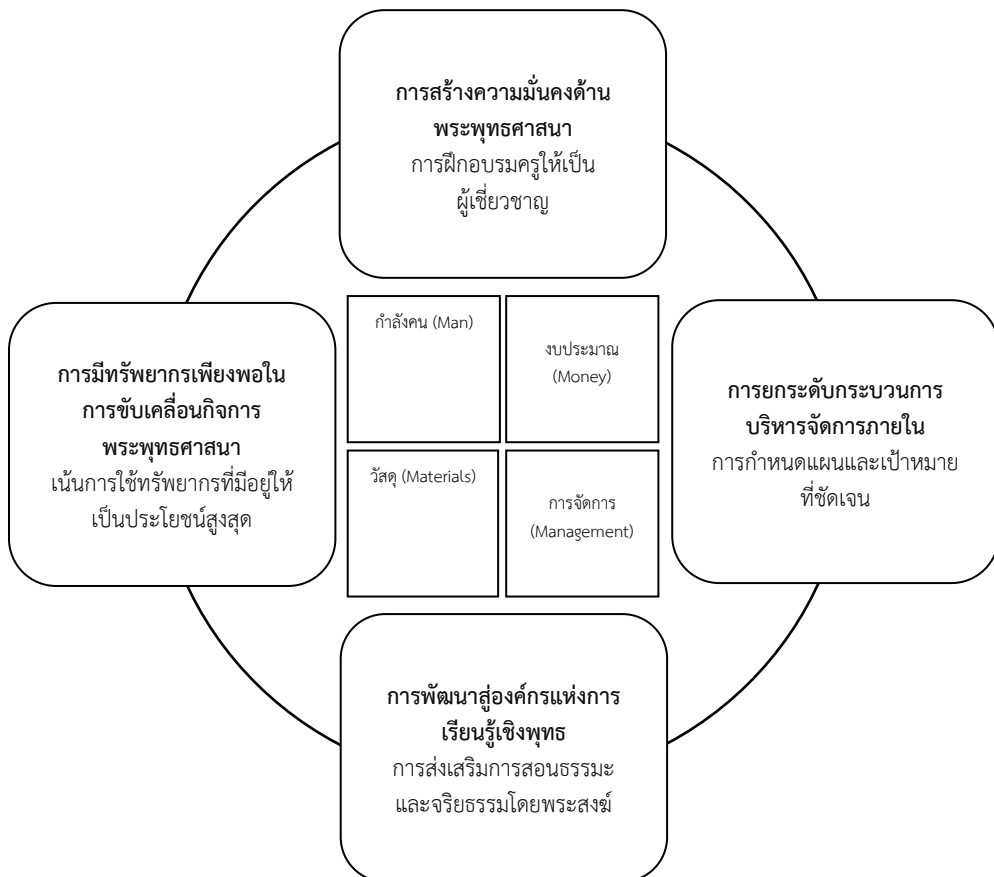
จากการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งพระสังฆาธิการต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ($F=1.557$, $Sig.=0.217$) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของธนชุตา ตันตรานุกูล (2565) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักอปริหานิยธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และมีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักอปริหานิยธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พรรษา จากการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสุนทรวัชรกิจ (บุญธรรม ฤทธิ์กล้า) (2558) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษา ต่างกันมีบทบาทในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ภูมิการศึกษาชั้นสามัญ จากการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระไพศาล สุทธิจิตโต (2558) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่ง ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

3. ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง ด้านกำลังคนในอำเภอกาญจนบุรีมีปัญหาในการศึกษาพุทธศาสนาและจริยธรรม เนื่องจากขาดแคลนผู้สอนที่เชี่ยวชาญและวัสดุการศึกษาที่จำเป็น ด้านงบประมาณที่จำกัดส่งผลกระทบต่อกิจกรรมและการพัฒนาบุคลากร ด้านวัสดุและด้านการจัดการขาดระบบที่ชัดเจนและโปร่งใส ควรจัดทำระบบการจัดการและประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปัญญานิยิต (ประจวบ ปณญาทิโป) (2558) ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ของพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน จังหวัดราชบุรี คือ การกระจายอำนาจหน้าที่ให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัดราชบุรี ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษา และการเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตลอดจนไม่มีหน่วยงานที่รองรับการ

ทำงานอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ควรมีการเพิ่มบุคลากรให้เพียงพอและควรเสริมปรับปรุง และเพิ่มประสิทธิภาพให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ให้มากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง มีดังนี้

1. การสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา การฝึกอบรมครูให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอนพุทธศาสนาและจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเพิ่มคุณภาพการสอนและความเข้าใจในศาสนา นอกจากนี้ ควรจัดหาและสนับสนุนวัสดุการศึกษาที่จำเป็น เช่น หนังสือ

ธรรมะ สื่อการสอน และเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ เช่น การบรรยายธรรม การปฏิบัติธรรม และการสวดมนต์ จะช่วยเสริมสร้างความศรัทธาและความเข้าใจในพระพุทธศาสนา

2. การยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน การกำหนดแผนและเป้าหมายที่ชัดเจนในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้การดำเนินงานมีทิศทางและประสิทธิภาพ การจัดระบบการประสานงานระหว่างบุคลากร พระสงฆ์ ฆราวาส และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรจัดทำระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถตรวจสอบและปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

3. การพัฒนาสื่อองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ การสร้างพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธที่เชื่อมโยงกับการศึกษาสงเคราะห์เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ชุมชนมีพื้นที่ในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางการศึกษา การส่งเสริมการสอนธรรมะและจริยธรรมโดยพระสงฆ์จะช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชน การให้บริการศึกษาสงเคราะห์โดยพระสงฆ์จะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางสังคม

4. การมีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา การจัดการศึกษาสงเคราะห์และการสนับสนุนด้านการศึกษาของพระสงฆ์เป็นสิ่งสำคัญในการรักษาและเสริมสร้างทรัพยากรที่จำเป็น พระสงฆ์มีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาทักษะให้แก่ชุมชน โดยเน้นการสอนศาสนาและจริยธรรม การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์สูงสุด เช่น การให้คำปรึกษาทางศาสนาและการสร้างศูนย์การศึกษา จะช่วยเสริมสร้างการเข้าถึงและความเข้าใจในคุณค่าของการศึกษาและศาสนา การสนับสนุนนี้จะช่วยพัฒนาทักษะและการศึกษาทางศาสนาในชุมชน ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้คนดีขึ้น การมีพระสงฆ์เข้ามาช่วยในการจัดการศึกษาสงเคราะห์จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในชุมชน เช่น ทักษะการสื่อสารและการแก้ปัญหา ทำให้ชุมชนมีความเข้าใจและความรับผิดชอบต่อกัน การสอนศาสนาและจริยธรรมโดยพระสงฆ์จะช่วยสร้างความเข้าใจในค่านิยมและปรัชญาของพระพุทธศาสนา ทำให้ชุมชนมีความสันติภาพและเชื่อมั่นในการแก้ปัญหาในชีวิต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์ควรจัดโครงการฝึกอบรมและพัฒนาครูผู้สอนพุทธศาสนาและจริยธรรมให้มีความเชี่ยวชาญและมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีการศึกษา เพื่อให้การเรียนรู้การสอนมีประสิทธิภาพและทันสมัย

2. คณะสงฆ์ควรมีการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอและต่อเนื่องสำหรับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรและการจัดซื้ออุปกรณ์การศึกษา ควรหาแหล่งงบประมาณเพิ่มเติมจากภาครัฐ ภาคเอกชน และการบริจาคจากบุคคลทั่วไป

3. คณะสงฆ์ควรจัดทำระบบการจัดการที่ชัดเจน โปร่งใส และตรวจสอบได้ เพื่อให้การทำงานระหว่างบุคลากร พระสงฆ์ฆาติการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์ควรจัดโครงการฝึกอบรมและพัฒนาครูผู้สอนให้มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาพุทธศาสนาและจริยธรรม รวมถึงการใช้เทคโนโลยีการศึกษา โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์มา

2. คณะสงฆ์ควรจัดหาและพัฒนาวัสดุการศึกษาที่ทันสมัยและเหมาะสมกับการเรียนการสอนพุทธศาสนาและจริยธรรม รวมถึงการจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีที่จำเป็น เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต และโปรแกรมการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

3. คณะสงฆ์ควรจัดระบบการประสานงานระหว่างบุคลากร พระสงฆ์ฆาติการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ขยายขอบเขตการวิจัยให้ครอบคลุมพื้นที่อื่น ๆ นอกเหนือจากอำเภอแก่ เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการศึกษา สงเคราะห์ในบริบทที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนานโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เพิ่มการใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น พระสงฆ์ฆาติการ ครูผู้สอน และนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจปัญหาและอุปสรรคได้อย่างละเอียดและสามารถพัฒนามาตรการแก้ไขที่ตรงจุด

3. ศึกษาผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนพุทธศาสนาและจริยธรรม เพื่อประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมของการใช้เทคโนโลยีในบริบทของการศึกษาสงเคราะห์ รวมถึงการวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานโยบายและแนวทางการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- คณาจารย์มหาวิทยาลัย. (2551). *การปกครองคณะสงฆ์ไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธนชุตา ตันตรานุกูล. (2565). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักอภินิหารธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูชลธารโสภิต (สายชล จิตตคุตโต). (2565). *การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปัญญาภิชิต (ประจวบ ปญญาทีโป). (2558). *ประสิทธิภาพของพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน จังหวัดราชบุรี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูพิบูลรัตน์นกร (สมศักดิ์ ฐานธมโม) และคณะ. (2565). *มาตรการทางกฎหมายการเป็นเจ้าพนักงานของเจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 กับเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, 10(1), 11-24.
- พระครูสุนทรวัชรกิจ (บุญธรรม ฤทธิ์กล้า). (2558). *บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดเพชรบุรี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพงษ์เล็ก ธมมทินโน และพระสัณชัย ญาณวีโร. (2561). *แนวทางการส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ จังหวัดบึงกาฬ. วารสารธาตุพนมปริทรรศน์*, 2(2), 109-119.
- พระไพศาล สุทธิจิตโต. (2558). *การบริหารงานโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดราชบุรี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาวิชาญ สุวิชาโน. (2564). การจัดการศึกษาของโรงเรียนวิถิพุทธในศตวรรษที่ 21. *วารสารเสียงธรรมจากมหายาน*, 7(2), 33-42.
- พระสมุห์วศิน วิสุทโธ (พงษ์ศักดิ์). (2563). พระสังฆการีจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ : บทบาทและความสำคัญ. *วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ*, 2(1), 357-366.
- ภาณุพงศ์ สุดพังยาง และคณะ. (2566). บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่นด้าน การศึกษาและวัฒนธรรม กรณีศึกษาพระครูสุนทรปัญญาวิมล. *วารสารราชภัฏ สุรินทร์วิชาการ*, 1(1), 31-44.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.